ANUL I. Budapesta Mercuri 24 Octomvrie (6 Nov.) 1907 NRUL 229

LUPTA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. .. .. APARE .. .. ..
sub direcţia unui comitet de redacţiune.

Redacţia şi Administraţia:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserţiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Părintele Lucaciu şi politica noastră naţională.

Dăm, ca un ecou venit din afară, articolul ce urmează aci.

Era de prevăzut, că păşirea şi vorbirea părintelui Lucaciu în parlamentul Ungariei, va produce valuri mari şi puternice în toate cercurile politice, în publicistică, şi în societăţi particulare.

Putem constata, că în urma celor două vorbiri ale părintelui, chestia noastră naţională este la ordinea zilei.

Chiar de acea nu putem să nu atragem, cu stăruitoare rugare, atenţiunea stimaţilor domni deputaţi, şi în special a părintelui Lucaciu, ca în vorbirile, în conversaţiunile lor, să fie pururea pregătiţi cu idei şi expresiuni precise, cari să nu se poată nici cum răstălmăci.

Avem de-aface cu oameni rău crescuţi în politică. O şcoală politică, întemeiată, susţinută şi desvoltată de o publicistică, de o ziaristică fără scrupuli, fără conştiinţă, fără sentimente patriotice: au produs un curent politic nu numai regretabil, intolerant, ci de-adreptul primejdios pentru interesele vitale ale Ungariei.

Şovinismul de rasă, orb şi sălbatic, susţinut de baronul Banffy şi de cei câţiva politiciani furibunzi, este duşmanul cel mai mare al Ungariei.

Părintele Lucaciu a pus bine chestia. Oameni serioşi, din guvern, politiciani şi ziarişti, au început a reflecta ca treziţi dintr'un somn letargic, asupra celor zise de deputatul Beiuşului.

Numita ziaristică însă a început a da din mâni şi din picioare, a început a informa opinia publică maghiară, cu notiţe tendenţioase, tot numai pentru scopurile sale nefaste.

Multe de toate au raportat, despre conversaţiunile, ce le-ar fi avut părintele Lucaciu cu unii bărbaţi distinşi ai Camerei, asupra chestiei noastre naţionale. Cât de colo se vede, că informaţiunile sunt tendenţioase. Spune unul, de es. că părintele ar fi recunoscut, pur şi simplu, că ideea de stat maghiar este o ideie politică acceptabilă pentru politica noastră naţională. Cu astfel de informaţiuni tendenţioase vreau să producă confuziune în rândurile noastre, bine ştiind, că nu putem sta în tot momentul la pândă, să rectificăm, să desminţim falşităţile lor.

Teza politică, pusă de părintele Lucaciu, în scurte cuvinte este, pe cât am putut observa, următoarea:

Politica noastră naţională, aşa cum este formulată în programul naţional, şi cum este susţinută de partidul naţionalist în dietă, este o politică solidă, patriotică, a cărei realizare ar duce ţara la înflorire şi bunăstare, cum n'a fost nici-odată. Din contră, politica şovinismului intolerant, care vrea nimicirea, sau contopirea naţionalităţilor în naţionalitatea maghiară, este păgubitoare pentru ţară, este primejdia ei, este izvorul neîndestulirei şi al luptelor interne, cari ne consumă zădarnic puterile, şi din aceasta luptă intestină de apărare şi de atacare, urmează situaţia tristă exprimată prin proverbul clasic: *inter duos litigantes, tertius gandet,* iară cine este acest *tertius*, e lucru clar ca lumina soarelui.

Aşadară politica noastră naţională stă solidă şi neclintită în faţa tuturor atacurilor, se nu lăsăm, ca strălucirea ei se fie umbrită prin unele manopere de ale ziariştilor nechemaţi, sau a politicianilor de bâlciu, cari nu pot trăi decât numai în tulbure.

Părintele Lucaciu să continue mai departe, şi vom ajunge, ca contrarii noştri politici se fie demascaţi înaintea lumei întregi. Urmarea va fi, că cei buni, politiciani serioşi şi cu tragere de inimă pentru ţară şi neam, se vor deştepta şi împreună cu noi se vor lupta pentru înfrângerea şovinismului, care duce ţara la peire.

Politica lui Bánffy şi a soţilor lui, precum bine a zis părintele Lucaciu, îi cvalifica pre ei de gropaşi ai Ungariei, iară politica noastră naţionalistă ne face patrioţi luminaţi, şi ne pune în perspectivă un viitor fericit, în care toate popoarăle Ungariei vor putea trăi în libertatea lor naţională, lucrând în comun acord spre fericirea patriei comune.

Dacă nu: ei sunt de vină, ei vor purta şi toată responsabilitatea.

Părinte Lucaciu: înainte!

Şedinţa Camerei s'a început cu discursul Croatului Milan Rojci contra îndemnisărei budgetare. Au mai vorbit: Kovács Ernő, Mladen Lisavac. Mihail Polit dă esplicări cu privire la un discurs al seu rostit înainte cu 46 ani, la care antevorbitorul s'a referit, interpretându'l greşit. Dintre Croaţi a mai vorbit Pero Magdici. Tot la îndemnisarea budgetară a voit să vorbească şi Fr. Skiciak, dar preşedintele i-a suprimat cuvântul.

Dl Stefan Petrovici deputatul cercului Zorlenţul Mare va vorbi mâne, Mercuri la chestia indemnisărei budgetare.

Nivelul parlamentului. In momentele lor lucide — păcat că sunt atât de rari momentele aceste — mai răsună de pe buzele patrioţilor şi câte un prea îndreptăţit „mea culpa". Inregistrăm de astădată doue articole, unul în „Pesti Hirlap" din 5 Nov. altul în „Nagyvárad" din 3 Nov. „P. H." scrie:

„Trebue ridicat nivelul parlamentului. Spunem franc, că trebuie ridicat nivelul parlamentului în ce priveşte intelectualitatea, capabilitatea, maturitatea politică şi patriotismul deputaţilor... Iar „Nagyvárad" Scrie tot atât de lămurit:

„Pentru a putea duce idealele spre realizare... mai trebue şi seriositate şi cunoştinţe; nu numai Sgomot. Mărturisim franc, că în parlamentul nostru şi chiar şi în partidul nostru sunt mulţi, cari vreau şi căror le place a se distinge numai prin lărmuiri probabil fiindcă nu sunt capabili a se distinge prin alte calităţi..."

Pressa maghiară despre părintele Lucaciu. Tot în „Pesti Hirlap" şi în „Nagyvárad" observăm doi articoli despre părintele Lucaciu. Şi unul şi altul dintre cele doue ziare recunosc înalte calităţi în părintele Lucaciu, amândoue îl mai numesc şi şiret şi conglăsuesc în a'l socoti drept un duşman primejdios. Incolo lui „Nagyvárad" i-ar arde de a se urzi o acţiune împăciuitoare din firul declaraţiilor părintelui Lucaciu; iar lui „Pesti Hirlap", — o! lui „P. H." i-ar arde de nimicirea mandatului dela Beiuş.

In jurul sângeroaselor evenimente dela Cernova. Dumineca trecută au adus în Capitală câţiva din răniţii dela Rosenberg şi i-a instalat în spitalul Rokus. Unul dintre ei Iosif Fulla, având o rană gravă la cap, nu va putea scăpa cu viaţa; ceilalţi au răni mai uşoare şi vor putea fi salvaţi, pentru a răspunde înaintea legei de faptele lor agitatorice.

Or scăpa ei de moarte da de judecată ungurească ba. Vor trebui să plătiască osteneala jandarmilor că au tras cocoşul puştei, precum şi plumbul şi faptul întrebuinţat.

O parte mare din locuitorii cari au fost faţă la acest asasinat sunt internaţi în închisoarea din Rosenberg unde li-să ia interogătorul. Intre arestaţi este şi sora preotului Hlinka.

In ziarul „Narodnie Noviny“ preotul Hlinka face istoricul evenimentelor sângeroase dela Rosenberg, arătând, că motivul asasinatului este interzicerea din partea episcopului a participărei lui la sfinţirea bisericei precum şi solgăbirăul, jandarmii şi politica şovinistă a ungurilor.

Legea naţionalităţilor. Sub acest titlu în numărul din urmă al lui „F. M-g“ un oarecare Dr. Szőcs Géza, care prin faptul că citeşte ziarele româneşti din ţară şi din România să consideră ca autoritate în chestiile româneşti — şi dă explicaţii asupra convorbirei dintre Lucaciu şi Ugron, convorbire consacrată posibilităţei unei executări a legei naţionalităţilor.

Ce înţelege Dr. Szöcs prin naţionalitate, sau cum zicem noi şi cum trebuie să se zică naţiune nemaghiară?

Inţelege numai pe saşi pentru-că în articolul de aproape două coloane spune că legea de naţionalităţi dacă nu e încă aplicată ia e totuşi în mod tacit practicată *pe ici pe colo*, şi anume e în Sibiiu, unde pe tablele tramvayului electric e scris „Megállóhely“ cu litere mici, iar „Haltestelle“ cu litere cât un sas de lungi; în comunele săseşti din comitatul Sibiiului, unde procesele verbale să fac în nemţeşte, în toate comunele săseşti din Ardeal, „in unseren sächsischen Städten“ cum ar zice „Tageblatt“ unde tablele de indicaţie a străzilor şi firmele bolţilor sunt în nemţeşte.

Iată deci cât de mare e toleranţa (?) ungurilor faţă de *naţionalităţi* (?) pe când în Iaşul României de pildă sunt mai mult de treizeci de mii de evrei, a căror limbă maternă e cea *nemţiască* (fugi mă d'acolo!) şi cu toate astea firmele sunt scrise în româneşte!

Auzi spirit de comparaţie!

Să compari un stat naţional ca România, unde elementele streine în raport cu cel românesc dispar, să-l compari zic cu Ungaria, unde mai mult de jumătate din populaţiunea întreagă o formează naţiunile nemaghiare. Curioasă mentalitate. Dar mai curioasă e judecata autorului în a amesteca libertatea saşilor cu terorizmul ce să operează asupra Românilor a Slovacilor şi a Croaţilor chiar pentru a scoate de păr liberalismul Ungariei.

Aceasta numai un Dr. Szöcs o poate înţelege.

Din România.

Câteva cuvinte asupra Dobrogei.

Sub acelaşi titlu am citit cu mare interes în ultimele numere ale „Universului“ un studiu asupra stărei de lucruri în Dobrogea şi mai cu seamă asupra elementului bulgar şi imposibilităţei de a se acorda drepturi politice în această provincie. Am aşteptat să vedem în urma urmelor o apreciere sinceră şi sănătoasă, însă şi astă-dată dacă vedem grabă în a se opinia în chestiuni, care nu se pot bine analiza într'o scurtă, de câţiva ani, şedere între noi.

Când se aruncă asupra unei întregi populaţiuni, astfel de acuzaţiuni şi se avertizează chiar guvernul, că, nu târziu, va avea surprize neplăcute, fie-ne permis nouă, acuzaţilor, ca într'o ţară liberă, să ne luăm apărarea şi să dovedim, că toate învinuirile care din când în când scapă prin jurnale, nu sunt întemeiate.

Dreptul Românilor asupra Dobrogei nu-l recunosc poate numai acei cari nu ştie ce scriu şi bănuesc în bulgari pretenţiuni asupra acestui petec de pământ. Bulgarii însă, cei din principatul bulgar, cum şi cei din Dobrogea cari au îmbrăţişat cetăţenia română, ştiu că România a luptat pentru scăparea poporului bulgar de sub jugul turcilor şi că Dobrogea i-s'a dat în schimbul unei provincii răpite din partea Rusiei. Cu toate încercările îndurate de populaţiunea bulgară (multe din care înşiră chiar ultima corespondenţă apărută în „Universul“), această populaţiune nu şi-a schimbat bunul sentiment către români“, ştiind şi ea că numai ce e mai rău şi stricat a găsit adăpost pe la comunele rurale şi că nu se pot judeca toţi români, un popor întreg, pentru faptele acestora, mai cu seamă, că sunt şi mulţi pioneri conştienţi între învăţători.

A se afirma despre sentimentele rele ale bulgarilor dobrogeni pe baza declaraţiunilor unui fost prefect, care a stat numai doi ani în Tulcea, care s'a plâns de bulgari că nu vizitează balurile oficiale, că n'ar fi asistat „reprezentanţii coloniei bulgare“ la „Te-Deum, ca să facă ce-a făcut un Hogea şi un consul turc, si altele, este ridicol. Inainte de toate nu există colonie bulgară şi bulgarii nu au alţi reprezentanţi, decât tot pe acei, pe cari îi are şi restul populaţiei, pe consilierii comunali şi judeţeni.

Şi pentru aceasta e bine să se dea ascultare unor bărbaţi de Stat, ca fostul prefect dl Luca Ionescu, care afirma că lipsesc ori-ce sentimente ostile, şi sub un regim constituţional, adăogăm noi, mai greu se pot naşte astfel de sentimente.

A se afirma, că acum, abia acum, când chiar şcolile bulgare din Tulcea sunt închise, va apare o pleiadă de tineri titraţi, cu studii în străinătate şi că aci va fi pericolul cel mare, vrea să zică a nu cunoaşte de loc situaţiunea locală. Nu acum, ci mai înainte am avut între noi pe rând mai mulţi tineri cu studii făcute în străinătate, cari nu puteau să-şi facă vre-o carieră la noi, şi au dispărut unul câte unul şi astăzi nu mai avem între noi, decât tineri cu şcoală română, licenţiaţi la Bucureşti şi prin urmare mai români decât românii.

A se afirma, că bulgarii au devenit nişte veritabili acaparatori de pământuri, vrea să zică să nu înţelegi cea mai simplă statistică:

FOIŢA ZIARULUI „LUPTA.“

Sâmbătă seara.

— B. O. Maior: „Biblioteca copiilor şi a tinerimii“. Vol. 3 pp. 95. Sibiiu 1908 —

S'a accentuat în diferite rânduri trebuinţa unei biblioteci a copiilor şi-a tinerimei, s'au făcut chiar din mai multe părţi promisiuni, că această bibliotecă se va porni, dar până în zuia de astăzi am rămas numai cu promisiunile.

Importanţa acestei biblioteci e de netăgăduit.

Ne amintim cu toţii de neuitata impresie ce ţi-o lasă o carte cetită în anii fragezi ai copilăriei. Un «Robinson» cu ilustraţii primitive, dar cetit cu atâta seţe în anii, când abia putem silabisi, e un prilej de fericite aduceri aminte, când după două decenii îţi cade iarăşi în mâni. Te uiţi la ilustraţii şi te minunezi de plăcerea ce o resimţi. In colţul cel mai ascuns şi cel mai original fantaziei imagini şterse se înviorează, resimţi încă odată caldul fior al imaginării puternice din copilărie.

Rămâi cu cartea în mână şi, amintindu-ţi deliciul gustat odată, te gândeşti cu cât mai mare ar fi fost acesta, dacă hrana fantaziei tale de copil era mai sistematică şi mai bogată.

Te gândeşti la miile de băieţi, cari au fost hrăniţi şi mai maşter încă în acest punct şi înţelegi pe urmă, cât de necesară cât de binefăcătoare e lectura în această vârstă.

Imaginaţia băiatului se îndeletniceşte de timpuriu cu o încercare de avânt, pentru ca să se poată ridica în sbor, când îi vor creşte binişor aripile. Şi îndeletnicirea aceasta se face chiar în vârsta, când sufletul de ceară al copilului — în butul înclinărilor moştenite — poate fi uşor modelat după gustul povestaşului.

Mai e un mare profit: manualele de şcoală sunt aşa de seci şi aşa de streine de sufletul copilului; lectura literară e menită să deştepte în băiaţ gustul de ceţi şi dragostea de carte. Tot această lectură îi va desvolta gustul estetic, de care manualele de şcoală habar n'au, şi-i va strecora, într'o formă uşoară, pe neobservate multe convingeri cari spuse numai cu graiul sentenţios al dascălului, îi intră pe o ureche ca să-i iasă apoi pe alta....

Incercări în direcţia aceasta s'au făcut puţine şi din nenorocire, cu şi mai puţin sistem.

Dacă ar fi să ne comparăm cu alte neamuri, am putea zice chiar, că nu s'a făcut nimic.

Cele 3 volume ale d-nei A. O. Maior — Tăslăuanu, sunt o lucrare cu multă pricepere alcătuită şi cred că vor cuceri din ce în ce mai mult teren, fiind autoarea însăşi o povestitoare bună, şi având ca profesoară bunul gust, de a culege tot ce e mai potrivit pentru copii şi tinerime atât din autorii nostri, cât şi din cei străini.

E calea cea adevărată: povestiri originale, reproduceri potrivite din autorii noştri, şi traduceri din literaturile străine atât de bogate şi în acest gen.

Volumul din urmă conţine versuri de Oct. Goga (o gingaşă poezie: Moş Crăciun), şi o poveste tot în versuri de ds. M. Cunţan (Vultur împărat). Lucrări în proză sunt: «Nicuşor», poveste de Crăciun, de dl Al. Brătescu-Voineşti, minunata poveste a descălicatului de M. Sadoveanu,

în judeţul Tulcea nu sunt decât 2—3 moşii mici în mânile bulgarilor şi anume de 2028 hectare total. E şi mai nostimă afirmaţia despre viile filoxerate, acaparate de bulgari. In judeţul Tulcea predomina aproape exclusiv proprietatea mică, pe când în judeţul Constanţa se ştie, că mare parte din pământuri sunt adevărat acaparate de transilvăneni.

Adevărat e, că unii au interesul să fie menţinut regimul excepţional spre a putea căpăta câte o bună bucată de pământ gratuit cu scopuri bune, pentru cultura pomilor roditori şi bumbacului. Despre aceasta din urmă e bine să se citească raportul fostului prefect dl Luca Ionescu.

Adevărat e, că s'ar fi putut atrage şi converti această naţionalitate, care în fond nu e aşa de răutăcioasă, cum zice singur autorul corespondenţei din urmă asupra Dobrogei, şi nu e cum o descrie tot dânsul în altă parte.

Din toate acestea nu reese însă, că trebue menţinut regimul excepţional în Dobrogea de teamă să nu tulbure liniştea Statului unul sau doi bulgari, cari s'ar putea strecura în Cameră, ci din contră toate neajunsurile, scăpând de regimul care n'a dat decât roade proaste, vor fi îndepărtate încetul cu încetul. *„Universul"*.

Discursul dlui deputat Dr. Aurel Vlad.

(ţinut în şedinţa din 29 Oct. st. n.)

(Urmare.)

In privinţa economică, faţă de transacţiunea, care se va încheia, suntem în o situaţie subordinată din punct de vedere economic. Atârnarea economică va târâ după sine şi atârnarea politică. Această atârnare economică înseamnă numai primul paş, primul stadiu faţă de atârnarea politică. (Mişcare.) Doar D-voastră, toţi bărbaţii politici şi toţi bărbaţii conducători de stat recunoaşteţi, că atârnarea economică a Ungariei e cauza, că a trebuit să se încheie o astfel de transacţiune, iar acuma în această transacţie să pecetlueşte atârnarea economică încă pe 10 ani. Scuzaţi-mă, dar în aceşti 10 ani starea noastră economică poate va fi mai rea, ca acuma, iar la încheierea transacţiunii viitoare vom ajunge în o stare cu mult mai rea, ca cea de acum. Şi D-voastră credeţi, că procedeţi corect, dar rătăciţi; D-voastră rătăciţi şi politica lor totul a făcut referitor la aceea, ca ţara să ajungă în o situaţie cu mult mai rea, când va ajunge rândul să se încheie transacţia viitoare. Dară, onorată Cameră, acea politică, pe care o faceţi D-voastră pe terenul intern în urma mânei libere, adică în urma dreptului de a proceda liber în chestiile interne, nu e altceva, decât pregătirea, decât întărirea punctului de vedere austriac. Despre epoca lui Iuliu Andrássy, primul ministru-preşedinte al Ungariei sa zis şi faptele arată, că acea afirmare a fost dreaptă — că pentru fie-care concesie, pe care o făcea în privinţa dreptului public al Ungariei în Viena, mai bine zis pentru fie-care kilogram de concesii, Ungaria căpăta o maje de drepturi asupra naţionalităţilor. (Ilaritate).

Politica arătată faţă de noi, faţă de naţionalităţi dela 1867 încoace, ne convinge, că politica mânei libere se practică faţă de noi în înţelesul acesta. Acolo se află articolul 44 din legea din 1868. Intreb, e aplicată legea aceasta?

O VOCE: Nu, pentru-că e fără scop!

AUREL VLAD: Nu e. Insuşi dl ministru-preşedinte a spus în declaraţie, că numai în viaţa comunală e aplicat s'o aplice.

O VOCE (din stânga): Trebue ştearsă!

AUREL VLAD: Poftiţi s'o ştergeţi. Cu atât mai curând ne veţi aduce în o astfel de stare, în care nu vom mai avea nimic de perdut, dar atunci veţi provoca o luptă cu atât mai desperată, pentru-că cine n'are nimic de perdut, acela va reschira tot, ca să câştige totul ce l'a perdut.

O VOCE (din stânga): Astai terrorism! (Larmă).

AUREL VLAD: Asta nu e terrorism, ăsta e adevărul. (Larmă).

PREŞEDINTELE (sună): Vă rog, fiţi în linişte!

AUREL VLAD: E vădit, că faţă de aplicarea legii naţionalităţilor nu se arată nici o bunăvoinţă, şi nu se arată nici din partea D-voastră, că aţi fi aplicaţi să arătaţi vro condescendenţă faţă de drepturile şi dorinţele cetăţenilor de altă rasă, asta de bună seamă e aşa. Aici e legea şcolară a lui Apponyi, (Strigăte: Trăiască Apponyi!) care lege înseamnă progres pe terenul maghiarizării, care lege nu se mulţumeşte cu aceea, ce a spus dl ministru-preşedinte, că vrea să asigure posibilitatea fiecărui cetăţean, ca să înveţe limba maghiară, ci aceasta o face de-a musai şi oare-cum sancţionează acel principiu, că numai acela poate fi patriot adevărat, numai acela îşi iubeşte patria în adevăr, care vorbeşte limba ungurească. Totdeodată arată, că şi acel principiu a cuprins teren, că numai acela merită şi numai acela se poate împărtăşi de drepturile cetăţeneşti, care ştie ungureşte.

In programul de mai înainte al partidului independist şi 48-ist, ca o condiţie a posedării sufragiului universal a fost şi aceea, că respectivul posede limba maghiară, cu toate-că posedarea unei limbi nu poate fi condiţia exercierii unei limbi nu poate fi condiţia exercierii unui drept, pentru-că atunci întreb eu, se mai poate vorbi aici de egalitate în exerciarea drepturilor, se mai poate vorbi de egalitatea drepturilor cetăţeneşti, când exerciarea drepturilor depinde de ştiinţa unei limbi? (Zgomot.) Nici odată, dar nici odată nu voi recunoaşte statului acel drept de a sili pe cetăţeni să înveţe vro limbă. (Strigăte: Limba statului!) Dacă e încă şi limba statului, nici atunci nu recunosc, şi nici odată nu voi ţinea de legal, ca exerciarea drepturilor cetăţeneşti să se lege de ştiinţa limbei ungureşti. Aceasta a fost în programul partidului independist; dar de multe ori am şi auzit despre asta. Dl ministru ni-a provocat să arătăm în ce constă acea politică de maghiarizare. Guvernul afirmă, că nu cunoaşte lege, care să stea în serviciul acelei politici, apoi să-mi daţi voe, dară toate legile şi toate dispoziţiile, cari sau adus dela 1868 încoace, stau exclusiv în serviciul acelei politici.

Ştiu eu foarte bine, că clasa domnitoare, clasa nemeşilor, (Mişcare.) care pe altă bază, dară şi mai departe ţine în mână puterea statului..... (Contestări vii. Strigăte: Uite-te înprejur!) ştiu eu foarte bine, că această politică de maghiarizare o faceţi numai din cauza şi cu scopul, că să vă apăraţi şi să vă mişcaţi cu'n paşmai departe interesele voastre de clasă. (Zgomot mare.) Doară e ştiut de toţi, onorată Cameră, că tot nobilimea maghiară a fost aceea, care cu o sută de ani mai înainte, pe timpul domniei lui Iosif şi Mariei Teriziei şi-a uitat limba ungurească şi a învăţat-o pe cea germană; (Strigăte: Asta nu-i adevărat!) doară e ştiut de toţi şi aceea, onorată Cameră, că atunci, când pentru întâiaşdată a fost vorba, despre aducerea limbii maghiare, ca limbă de diplomatică şi de stat, atunci o parte însemnată a nobilimii maghiare a respins aceasta, pentru-că vedea în aceea ştirbirea drepturilor strămoşeşti, pentru-că credea, că prin introducerea limbii maghiare se deschide teren şi cetăţenilor şi şi iobagilor maghiari, să ia parte în oficii. (Zgomot.) Cer scuze, on. Cameră, dacă în trecut am experiat astfel de fapte din partea clasei dominante, atunci întreb, oare acuma nu tot de-aceea urmează această clasă această politică, pentru-că o ţine de lipsă în apărarea intereselor ei de clasă? (Zgomot continu). Doară cu ajutorul acestei politice, poate să zmulgă limba naţionalităţilor de pe terenul administraţiei şi al indicaturei — şi asta o face şi o poate face cu puterea legii — şi corespunzător acestor dispoziţii şi acestui spirit ocupă, această clasă pentru sine întregul teren al vieţii de stat şi tot aşa în urma acestor dispoziţii am ajuns în acea situaţie — pot să zic — că azi acea clasă istorică, care mai înainte ca domn de pământ poseda puterea, o are şi mai departe ((Contestări.) ca un monopol al tuturor funcţiilor de stat şi funcţiilor administrative. (Zgomot, strigăte: Nici nu poate fi vorba despre aceea!)

MUZSA GYULA. Ce poate vorbi ăsta acasă la el?!

AUREL VLAD: On. Cameră! Eu cred, că referitor la politica unui guvern putem face concluziuni nu atât din legi şi pe baza legilor, ci mai mult din spiritul cum se îndeplinesc acele legi. Şi dacă acel spirit..... (Zgomot mare. Intreruperi).

PREŞEDINTELE (sună): Rog linişte. Nu împedecaţi pe oratori în continuu cu treruperi. Asta o opreşte şi regulamentul camerei.

FÖRSTER OTTÓ: Ăsta nu-i orator.

AUREL VLAD: Acum voi arăta, că atât în administraţie, cât şi în indicatură, precum şi în întreg organismul de stat domneşte acel spirit, care şi-a ajuns apogeul în clasica propoziţie, pe care a folosit-o faţă de mine preşedintele unei alegeri, atunci când eu eram bărbat de încredere la acea alegere de deputat, şi făcând atent pe preşedinte la abuzurile şi ilegalităţile ce le comite —documentând cu legea — mi-a răspuns: Legea sunt eu! (Ilaritate mişcare).

Deci, on. cameră, acesta e spiritul acela, care domneşte. Tot funcţionarul administrativ, precum şi cel din urmă pretor o spune aceia, că: legea sunt eu. Şi judecătorul zice: legea sunt eu! — cu un cuvânt: totdeauna acea lege, pe care tocmai funcţionarii noştri o aplică. (Zgomot. Mişcare).

O VOCE: Aceasta se referă la aplicarea legii.

AUREL VLAD: E lucru ştiut de toţi, că poporul nostru de ţărani deja de mult

---

apoi trei povestiri ale autoarei. «Fusul Maicii Domnului», o preamărire indirectă a hărniciei, emoţionătoarea piesă în 2 acte «America» şi «Păţăniile unui gândac», cu desemnuri uşor de reprodus. Dl D. A Basarabescu dă în traducere etern frumoasa schiţă a lui Dandet. «Cea din urmă lecţie».

Volumul conţine şi 20 de ilustraţii, între cari câte-va de Grigorescu.

E cel mai potrivit cadou de Crăciun ce se poate face copiilor, în zilele când cerul e posomorât şi vântul suflă a pustiu prin coşuri.

Volumul al 4-lea se anunţă pe Paşti.

Credem, că restimpurile dintre un volum şi celălalt se vor micşora în proporţia sprijinului cu care publicul nostru va încuraja această muncă.

Alte neamuri au reviste săptămânale pentru tinerime, iar volumele de acest soiu nu apar numai din Paşti în Crăciun, ci lunar şi bilunar chiar.

In speranţa că publicul românesc va înţelege importanţa acestui gen literar atât de puţin cultivat la noi, doresc autoarei celor 3 volume.

— Cele multe înainte!

Al.

a străbătut concluzia acestui adevăr, când a făurit acel proverb, că lege e aceia ce făuresc domnii. (Ilaritate).

SOMOGYI ALADÁR: Da cu spirit mai vorbește!

AUREL VLAD: On. Cameră!

Doară putem să vedem, că ce să întâmplă în contra dreptului și a legii. Eu nu cunosc în țara ungurească vr'o lege, care să fi făcut din deportațiune o instituțiune legală; și totuși vedem că pe agitatorii socialiști, adică pe așa numiții agitatori.... (Mare zgomot și ilaritate).

HODY GYULA: Foarte bine.

AUREL VLAD: vedem, că pe unul, ori pe celălalt secretar socialist al sindicatului, care socialist conduce pe muncitori cam periculos, forurile administrative îl osândesc și tot-deauna îl eschid pe vecie din acea comună, deci ce poate fi asta altceva decât deportațiune? Și când vedem, că astfel de deciziuni sunt întărite chiar și din partea miniștrilor, ce-i, nu e asta deportațiune?

Dreptul acesta nu-l folosesc nici organele noastre judecătorești. Nu există o astfel de lege, care ar asigura și ar da dreptul acesta, ori administrației, ori indicaturei, și totuși vedem, că forurile noastre administrative fac sistem din astfel de cazuri.

Vedem, că fără nici un motiv împrăștie sindicatele, când vedem și aceea, că la darea de samă înaintea alegătorilor a unui deputat, un caporal de jandarmi are de grije și face atent pe respectivul deputat, ca să nu agite....

O VOCE (din stânga): Unde s'a întâmplat?

AUREL VLAD: s'a întâmplat cu tovarășul meu, cu deputatul Milan Ivanka, că un caporal de jandarmi a avut să-l păzască, să nu agite în contra ideii de stat, un caporal s'a ținut în drept să facă atent pe un deputat, că cum trebue să proceadă.

Zic, vedem, că administrația de azi și guvernul de azi ce spirit păstrează, vedem, că dreptul de imunitate al deputaților în ce mod se apără, mai bine zis de ce ocrotire se împărtășește. Numai la aceea mă refer, că atunci, când deputații, cari fac parte din partidul nostru, și unul dintre aceia sunt și eu....

FÖRSTER OTTÓ: Leider! (Ilaritate).

AUREL VLAD:.... și colegul meu Skiciak, apoi Iuriga (Zgomot mare.) și Iehlicika, cari toți, imediat după alegeri au îndurat nerespectarea dreptului de imunitate, prin aceea, că un funcționar administrativ s'a scos afară din anumite locuri și sub escortă de jandarmi s'a trimis mai departe și li-a atacat libertatea personală, când văd, că în aceste cauze, încă nici până azi nu sa făcut raport, și reparație absolut de loc nu sa făcut; și din potrivă, vedem, că atunci, când e vorba ca să se suspendeze dreptul de imunitate al unui deputat naționalist, atunci tare să grăbesc domnii deputați pe nerăsuflate discută și dau zor să se scape cât mai curând de el și să-l predea judecătoriei, așa cum s'a întâmplat în chestia Iuriga, când a fost vorba de deținerea în arest preventiv; și din contră vedem, că în alte state deputații parlamentului în genere nu sunt estradați pentru delicte politice, doară pot să mă refer pentru adeverirea acestora la două exemple clasice din Austria, cari explică foarte bine, că cum e de a se înțelege acea reacțiune austriacă, și în ce raport stă cu aceasta libertatea de aici....

HODY GYULA: Dute acolo!

AUREL VLAD:... Zic, mă refer la două exemple clasice. Unul e al grofului Sternberg, despre care se știe de toți, că după disolvarea Reichsrathului sa refugiat în Africa, ca să nu-l aresteze și care după-ce a fost ales iarăși deputat, reîntorcându-se, nimenea nu cere suspendarea dreptului de imunitate, nimenea nu cutează să-l perzecute pe cale judecătorească, pentrucă bine știe, că fiind acuzat cu delict politic, Reichsrathul austriac și așa va nega nimicirea dreptului de imunitate.

Și mai e aici încă un exemplu classic, on. Cameră, anume cazul deputatului Dascinsky, care cu ocazia alegerilor din urmă, cu toate că e unul din capii social-democraților austriaci, a căzut, și care înainte de asta cu 10 ani, atunci, când încă nu era ales deputat, a ținut o vorbire politică, pentru care a fost pedepsit la 6 săptămâni închisoare. Sentința a avut putere legală și totuși, cu toate că în decurs de 3 cicluri a fost deputatul Reichrathului, nimenea n'a cerut suspendarea dreptului de imunitate, ba nici sentința cu putere de lege nu s'a aplicat față de el, pentru-că sentința provenea din delict politic.

Iată, on. Cameră, cum se aplică în Austria cea reacționară dreptul de imunitate. La noi, on. Cameră, îl eschid și-l dau afară pe un deputat și-l împedică în exerciarea chemării lui de deputat, iar, când cazul acesta ajunge înaintea comisiei de imunitate, atunci, on. Cameră, cauza aceasta n'o ține de urgentă. Da așa e, dar suspendarea dreptului de imunitate al deputatului Iuriga, nu e așa, că on. Cameră a ținut-o de urgentă?

Ce denotă acest spirit, on. Cameră?!

Dar merg mai departe, on. Cameră, și aduc încă un caz classic, care conturează acel spirit, ce-l reprezintă aici la noi bărbații noștrii conducători. Lucru știut de toți, că cu ocazia ultimei alegeri din Beiuș, colegul nostru, deputatul Vasile Lucaciu a învins cu mare majoritate. Când s'a discutat cazul acesta în sânul partidului independist, conducătorul acelui partid a zis, că: iau sub scutul meu cercul Beiușului și am să am eu de grije, ca să-l recucerim. (Strigăte din stânga: Foarte bine! Foarte corect a făcut!)

On Cameră, dacă capul unui partid și nu un ministru se exprimă în felul acesta, atunci cu totului tot sub altă judecată cade; dară atunci, când ministru ca președinte al partidului se exprimă în felul acela, că va lua sub scutul său un cerc oare-care, ce poate să înțeleagă acel funcționar administrativ din vorbele ministrului, dacă nu altceva, decât, că ministrul voește, ca acel cerc să fie recucerit cu ori și ce mijloace? Și ce mai înseamnă asta și din alt punct de vedere? Având în vedere, că cazul acesta e înaintea comisiei, însemnează și aceea, că: dorința mea e aceea, ca comisia să nimicească alegerea. (Contestări.) Și aceasta poate însemna.

NAGY GYÖRGY întrerupe).

PREȘEDINTELE: Il rog pe dl deputat Nagy György să nu apeleze la comisia ....., căci și așa comisia procede absolut independent și de bunăseamă va ști cum să aducă sentința.

AUREL VLAD: Și încă un caz mai aduc, on. cameră, care încă destul de bine caracterizează stările noastre. S'a întâmplat anume, că partidul independist a hotărât cu unanimitate, să salute pe Tărcăeni, să salute acea comună care s'a bătut pentru interesul ideii independiste, acei Tărcăeni, cari au dat foc acareturilor episcopului gr. cat., ca prin asta să dea prilej președintelui alegerii să se amestece. Ii salută pe acei Tărcăeni, cari sub scutul jandarmilor au brutalizat pe ceilalți alegători.

O VOCE (din stânga): Nici un cuvânt nu-i adevărat din toate astea.

AUREL VLAD: Când un mare partid al țării, care în urma majorității numerice e chemat să ia singur în mânile sale guvernarea, când un astfel de partid salută astfel de oameni, cari comit așa ceva, scuzați-mă, dar ce însemnează asta, dacă nu altceva de cât impintenare la aceea, că dacă se va da o nouă ocazie, atunci mai bine s'o faceți bravilor flăcăi! (Zgomot continuu).

PREȘEDINTELE (sună): Rog liniște!

AUREL VLAD: Când văd spiritul acesta și când știu, că pe terenul administrației și al indicaturii domnește cel mai mare absolutism (contestări) — asta și d-voastră ați accentuat-o de multe ori ca partid în opoziție, însă de când ați ajuns la guvern, nu numai că nu s'au ameliorat stările, ci din contră pot să afirm, că din zi în zi decădem tot mai mult (contestări vii), — când văd acesta (absolutism) atunci îmi pare așa de ironic, când vorbim de garanții constituționale, când înaintăm proiectul de lege despre garanțiile constituționale, când primul lucru ce ar trebui să-l facem pentru apărarea constituției, ar fi să facem o adevărată constituție, care dacă va fi atacată să poată conta la sprijinul alor 20 de milioane de cetățeni, iar nu numai la sprijinul unei clase dominante. (Zgomot).

COR. BREDICEANU: Asta o vrem!

AUREL VLAD: Asta ar fi adevărata garanție constituțională, anume aducerea unei astfel de constituții, a cărei atacare să însemne atacarea fie-cărui cetățean în interesele lui vitale.

Eu însă nu văd nici urma unei astfel de constituții în proectele de lege, despre garanțiile constituționale înaintate de dl ministru de interne, ba pot afirma cu tot curajul, că cu toate garanțiile astea constituționale de hârtie și în viitor o guvernare absolutistică tot așa mână liberă va avea și tot așa de bine se va simți ca și în trecut. (Zgomot).

Dacă vorbim despre garanții constituționale, atunci n'ar trebui să ne îngrijim în primul caz de aceea, ca domnia legilor să fie a asigurată pe toate terenele? Atunci n'ar trebui să ne îngrijim în primul rând ca dreptul de întrunire și de asociare, să știe fiecare cetățean că ce drept are, că unde și în ce fel își poate exercia drepturile lui cardinale cetățenești? Despre asta însă nici n'ascultă, nici nu voesc să știe, pentrucă în un stat organizat, unde pe terenul acesta sunt stări organizate, nu s'ar putea susținea domnia de clasă. Mai bine, să dăm prilej ca un viitor Kristóffy să poată iarăși interzice dările de seamă ale deputaților, cum s'a întâmplat și atunci, când Fabricius a împrăștiat dieta. (Zgomot).

Doar știți, c'a putut-o face. Dacă o fac și miniștrii constituționali atunci, când e vorba de muncitori și de noi; atunci fără nici o controlă aplică lucrurile acestea, tocmai așa ca în trecut (contestări).

Cer scuze, on. cameră, doar numai acuma de curând în ținuturile slovace au oprit mai bine de o sută de adunări poporale, iar programul adunărilor poporale a fost sufragiul universal.

Când astfel se aplică aceste drepturi cardinale cetățenești, atunci mai avem noi lipsă de garanții constituționale? Doară două dintre cele patru proiecte de legi despre garanțiile constituționale n'au absolut nici o însemnătate. Acolo e proiectul de lege despre asigurarea reciprocă a funcționarilor în chestia penzionării. Ce fel de garanție constituțională e asta? (strigăte din stânga: cine zice că e aceea?) Acolo e ștergerea legii lui Szapáry. (Strigăte: nici asta nu zice nimenea că e garanție constituțională!) Ce însemnătate are legea asta? Azi legea asta n'are absolut nici o însemnătate, de oare-ce articolii XXI și XXII din legea din 1886 au înscris în lege centralizația, dară e condusă și statificarea administrației, deci trebue numai să se folosească de aceasta și un guvern absolutistic se va și folosi. (Zgomot din stânga).

De oare-ce observ aici un spirit contrar, îmi țin de datorință să arăt pe scurt cum și în ce chip se poate centraliza și în ce chip se poate introduce sistemul de a numi funcționari în contra autonomiei comitatelor. E foarte simplu. Fișpanul așa va exersa dreptul său de candidare, că comisia congregațională numai pe cei 3 candidați ai săi îi poate alege. Cei 3 candidați însă pot fi unelte oarbe. Știm însă, că fișpanul natural e sluga plecată a ministrului de interne și deci ministrul de interne cu ajutorul fișpanului poate introduce cu ajutorul dreptului de candidare,

sistemul de numire pe toată linia. Dacă voim, ca să ştergem statificarea, atunci nu e destul să abrogăm numai legea vestită (să înţelege: lex Szapáry) ci trebue să introducem adevăratul drept autonom, acolo trebue să începem dar nu să ne apucăm să ştergem o lege, care în viaţa practică şi aşa n'are nici o însemnătate.

Despre celelalte două proiecte de legi, cari tractează despre garanţiile constituţionale nu voesc să vorbesc acuma mai pe larg; voi avea ocazie să mă ocup mai pe larg atunci, când vor fi înaintate camerii spre desbatere. Acum numai atâta adaug, că cu toate aceste legi, cari apără constituţia numai pe hârtie, un guvern absolutistic va procede tot aşa de uşor, ca şi până acuma. (Zgomot).

HÓDY GYULA: Mai trebue numai candidat Kristóffy în Bogşa.

UGRON GÁBOR: 800 de mii de suliţi.

AUREL VLAD: Acuma scurt, (strigăte: dar foarte scurt!) foarte scurt, tocmai având în vedere şi aceea că timpul e cam înaintat, cu toate că aşi avea încă multe de spus, dară voi mai avea ocazie să-mi spun părerile mele, acuma scurt de tot mă voi abate la două momente.

D-l ministru de interne a fost zis odată, că politica dumnialui faţă de naţionalităţi e: să iubească massele poporului, dar să perzecute pe agitatori.

HÓDY GYULA: Pe cei ca Vlad!

AUREL VLAD: O parte a acestei probleme de guvernare e deja dusă la îndeplinire. Perzecutarea pas de pas a agitatorilor, care se practică în tot felul o experiem zilnic.((Zgomot în stânga).

On. Cameră! Cine va urmări cu atenţie acele procese politice, cari sau pornit sub actualul guvern şi în cari — durere — în împrejurările noastre bolnăvicioase şi judecătoriile au osândit pe acuzaţi şi cine va judeca toate acestea obiectiv acela va zice, că în această epocă în Ungaria nu există libertatea cuvântului. (Zgomot).

Cunosc o astfel de sentinţă, în care candidatul de deputat pentru aceea a fost judecat — supt pretext de agitare — pentrucă în vorbirea sa a spus că nu-i trebue şcoală ungurească şi învăţător ungur, ci-i trebue şcoală slovăcească şi învăţător slovac.

Cunosc un caz, on. cameră, când baza acuzei a fost următoarea frază: «cer limba de pertractare slovăcească» — şi respectivul a şi fost judecat. Vă pot arăta şi sentinţa.

Când văd aceste cazuri, când văd, că forurile judecătoreşti maghiare, pentru astfel de lucruri osândesc pe acuzaţi, atunci cu tristeţe constat, că neatârnarea judecătorilor şi obiectivitatea nu mai apără azi drepturile cardinale ale cetăţeanului.

AUREL VLAD: Cer scuze, on. Cameră şi on. domn preşedinte, dară neatârnarea juzilor absolut n'am atacat-o şi nici prin minte nu-mi trece aşa ceva. Doară tocmai D-Voastră juzii aţi pretins în congresul d-voastră din Seghedin, garantarea legală a neatârnării judecătoreşti. Dacă d-voastră ţineţi de nemulţămitoare neatârnarea judecătorească, atunci ce să zic eu? Şi când tocmai opinia publică maghiară a constatat pe timpul lui Fejérváry, când se practica confişcarea gazetelor, că neatârnarea judecătorească nu e destul de garantată, atunci ce să mai zic eu? Aşa stăm din punctul acesta de vdere, on. Cameră! Din alt punct de vedre, anume, că cum stăm cu iubirea poporului? Apoi cu iubirea poporului aşa stăm, că acel proiect de lege, prin inaintarea căruia în adevăr s'ar arăta iubirea poporului e proiectul de lege despre sufragiul universal, care proiect însă încă tot întârzie în negura nopţii.

Şi, on. Cameră, trebu să reflectez şi acelei declaraţii a domnului ministru de interne, în înţelesul căreia încă nici până azi nu s'a discutat de către consiliul de ministri bazele, pe cari trebue să se facă această lege. Dară merg mai departe şi atrag atenţia, on. Cameră, spre un nou caz caracteristic, care caz l'am scos din faptele lui Darányi, care e tatăl poporului. Şi acesta e următorul: (S'auzim!) Ministerul de domenii a cumpărat în comitatul Hunedoarii mai multe moşii pentru scopuri de colonizare. Intre altele a luat şi moşia vecină cu a mea, la care erau avizate două comune, pentru-că exclusiv din aceea trăiau aşa că luau în arândă moşia aceea. Singurul isvor de trai al celor două comune şi iată, că acuma o ia dl ministru, dară nu pentru-ca să o dea celor două comune, din cari şi aşa se duc cu droaia în America, ci pentru-ca să colonizeze ciangăi aduşi din Bucovina, iar pe locuitorii celor 2 comune îi sileşte direct să ia bătul pribegiei.

NAGY GYÖRGY: Ciancăii aceia sunt buni patrioţi

AUREL VLAD: Intre astfel de împrejurări de geaba îi spunem poporului, că: „miniştri vă iubesc“, căci ei judecă din fapte, cari arată tocmai contrarul.

Incă un caz să mai arăt.

Inţeleg politica ce o face guvernul în chestia dării, care se vede din proiectul despre reforma dării.

In aceste proecte se lasă afară tocmai acele dispoziţii, cari ar servi poporului; sistemul dării progresive cum grano salis se manifestă, care se nizueşte spre ridicarea dării de consum. Doară guvernul şi în transacţiune şi-a asigurat mână liberă în chestia dărilor de consum şi pentru-ce a făcut-o asta? De aceea, ca greutăţile statului să le plătească cu preţul aruncului de dare pe clasele sărace ale poporului, iar bogătanii şi puternicii cu atât mai bine să fie cruţaţi. (Contestări.) Doară vedem şi putem constata, că şi în trecut partea cea mai mare a ştergerii dărilor s'a făcut spre binele clasei bogate, spre binele clasei nemeşilor. Observ, că dl ministru desaproabă apoi iată în comitatul Hunedoarii s'a întâmplat nu de mult, că un funcţionar dela administraţia financiară a început să grăbească incassarea restanţei de dare dela moşierii cei mari şi ce a fost rezultatul?

Acela, că întreaga clasă de moşieri a venit la Budapesta şi a uneltit permutarea acelui funcţionar. Dacă sar face o statistică despre aceea, că dela 1868 încoace care clasă a societăţii a avut mai multă parte de ştergeri de dare, atunci s'ar putea constata, că de bună seamă clasa nobililor şi clasa de mijloc sau împărtăşit de aceste avantagii, acel om sărac însă era silit să se despartă de colibă şi de vacuţa cei dă hrana. (contestări).

Aşa observ on. cameră, că guvernul actual mai bine exprimă calităţile unei *domnii de clasă*, mai bine decât ori care alt guvern de până acuma.

Eu sunt în curat cu urmările politicei coaliţiei. *Acestea sau duc la absolutism, sau la revoluţie, la revoluţia societăţii şi a naţionalităţilor.*

Eu faţă de un astfel de guvern n'am nici o încredere şi deci indemnitatea nu o votez.

(Aprobări vii în centru pe băncile naţionaliştilor).

Cronica externă.

Destinul Austriei.

L'Echo de Paris publică într'unul din numerile sale din urmă un articol interesant, în care schiţează interesul ce-l are Austria de a fi contra Germaniei.

Iată cum se exprimă ziarul parizian asupra acestei chestiuni.

«Mă gândesc la regina aceea a Angliei, care zicea. Dacă mi-ar deschide cineva inima ar găsi scris în ea numele de Calais.

Dacă ar deschide inima Impăratului Francisc Iosif, ar găsi scris numele de Sadova.

Luaţi opera lui Iohan Emmer asupra acestui suveran, citiţi memoriile feldmareşalului Benedek învinsul dela 1866, rămas demn de stimă, şi poţi găsi că apărarea care a înhămat pe un habsburg la carul de triumf al Hohenzollernilor în anul al 18-lea al domniei sale şi în al 36-lea al vieţii a trebuit să apese greu asupra existenţei sale întregi.

Lovitura l'a atins în floarea vârstei şi a moralului său şi speranţa unei revanşări nu l'a părăsit nici astăzi.

Francisc Iosif nu se putea gândi să recucerească ceea-ce a perdut, înainte de a-i reuşi să conserve ceea-ce i-a rămas în mână. El a voit să fie între toate popoarele sale legătura care să ţină naţionalităţile diferite în jurul coroanei sale micşorate.

Şi putem zice, că i-a reuşit prin muncă şi pacienţă. El a ajuns până a-şi asimila cele opt limbi ale imperiului său, el a păstrat contracţele cu popoarele sale şi cu reprezentanţii săi.

Mai mult rege, decât tată, mai mult soldat decât cetăţean, el a ştiut să arate supuşilor săi o bunăvoinţă care i-a legat de el.

Dar această legătură este ea unică la popoarele austro-ungare, singura care-i ţine adunaţi?

Ei bine nu!

Este o greşeală a crede, că acest mosaic compus din atâtea materiale diferite, nu-şi păstrează consistenţa decât cimentată de forţa morală a Impăratului şi că el se va sparge la moartea sa. Este de asemenea o eroare de-a pretindea ca fiecare din aceste rase ale Imperiului este impacientată de a se ataşa grupului etnic din care a fost ruptă şi că se prepară de a se desrobi de sub autoritatea successorului lui Francisc Iosif. De fapt desmembrarea imperiului habsburgic este tot aşa de imposibilă ca şi unificarea ei.

Un membru al familiei lui Andrássy, s'a iniţiat astfel asupra acestei chestiuni. Să uită, că naţiunile noastre diferite nu sunt separate de graniţe naturale. Nu numai că nu sunt reunite în grupări ori districte, dar ele se amestecă unele cu altele. Nemţii, polonii, Rutenii, ungurii, cehii, sârbii, croaţii, românii, italienii vorbesc dialecte deosebite de limba obicinuită a fraţilor lor şi asociaţii Austro-Ungariei.

Astfel aceste popoare diferite n'au nici un interes de a prefera pe un Romanoff sau un Hohenzollern unui habsburg.

Se va zice, că printre nemţii din Austro-Ungaria sunt pangermaniştii înverşunaţi în frunte cu Schönerer şi cu Wolff şi strigătele de «Trăiască regele Prusiei» au răsunat până în parlamentul din Viena. Insă aceste manifestaţii, cari sunt singurile mişcări de opină într'adevăr ostile habsburgilor au o origină artificială, cunoscută de toată lumea.

De fapt agitaţia pangermană încurajiată sau nu de Wilhelmstrasse este ca multe alte utopii vanitoase ale politicei prusiene, de o absurditate de necrezut.

(Va urma.)

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ŞTIRILE ZILEI.

Marţi, 23 Octomvrie v.

— **Alegeri la congregaţia comitatului Bistriţa-Năsăud.** Cetim în „Rev. Bistriţei“ un comunicat al vicecomitelui din acel comitat asupra alegerilor congregaţionale.

Alegerea de membri în congregaţia comitatului Bistriţa-Năsăud se va face Luni în 11 Novembre n. 1907. La alegere ajung membrii aleşi în anul 1901, a căror mandat de 6 ani a espirat.

In cercul Sângeorzului vin sub alegere membrii Gerasim Domide, protopop în Bistriţa, Simeon Monda, protopresbiter în retr. din Bistricioara, Paul Beşa, cooperator din Borgoprund, Ioan Issip, director de bancă, Eliseu Dan, preot în Borgosu-

seni, Zaharie Bulbuc, preot în Măgura și Dr. Ioan Malaiu, advocat în Rodna și a lui Const. Popu fost preot în Feldru, care a murit, 8 membri;

în cercul Năsăudului: Alexandru Halița, profesor, Földváry Mihály, Iosif Lucchi, major i. p., Michael Wolf, Alexandru Pălăgeș, notar, Anton Precup, preot, Macedon Linul, înv., iar vacante au ajuns locurile membrilor Gr. Pletosu, Dr. Simeon Popu, Dr. Dionisiu Loginu, luați în lista viriliștilor, și a lui Niculae Rusu, care a abzis, 11 membri;

în cercul Șieului: Ioan Marginean căpitan în p., Dr. Alexandru Pop, medic, Joh. Dienesch preot, Simeon Tanco preot, Ioan Bârsan preot, Vasile Bălan preot, 6 membri.

In cercul Sângeorzului sub prezidiul dlui Ioan Issip, fiind substitut dl Pamfil Grapini, aleg următoarele 21 comune: Borgorus, Borgomijloceni, Borgojoseni, Feldru, Borgosuseni, Borgoprund, Borgotiha, Borgobistrița, Borgomureșeni, Coșna, Cârlibaba, Șanț, Rodna, Maieru, Ilva-mare, Măgura, Sângeorzul-rom., Sâniosif, Leșu, Ilva-mică și Nepos. Localul de alegere e casa comunală din Sângeorz.

In cercul Năsăudului sub prezidiul dlui Ioan Ghetie, fiind substitut dl Dr. Alexiu Davidu, aleg următoarele24 comune: Năsăud, Rebrișoara, Parva, Rebra, Salva, Hordou, Bichigiu, Telciu, Romuli, Mocod, Mititei, Runc, Zagra, Poieni, Suplai, Găureni, Luișca, Entradam, Prislop, Cepan, Tăure, Nimigea-rom., Nimigea-ung. și Mintiu. Localul de alegere e casa comunală din Năsăud.

In cercul Șieului sub prezidiul dlui Ioan Popu, fiind substitut dl Ioan Vasilichi, aleg următoarele comune: Caila, Brașfalău de jos, Brașfalău de sus, Orhei, Cușma, Neț, Galați, Herina, Sereței, Bungardul-săsesc, Șomfalău, Ardan, Ruștior, Sebiș, Bârla, Friș, Buduș, Șimotelnic, Șieu, Șirling, Șoimuș, Monor, Budacul-rom., Ragla, Șieuț, Bileag, Sântioana, Nușfalău și Gledin. Locul de alegere e casa comunală din Șieu.

Votarea se face prin țidule de votare, pe care se scriu atâtea nume câți membri se aleg, țidulele se pun în persoană în urna de votare.

Votarea se începe la 9 ore dimineața, și ține până la 4 ore după amiazi.

— **Reuniunea maghiară pentru sprijinirea teatrului din Bistrița** a colectat până acum din oferte benevole suma de 81.324 cor. ca fond pentru clădirea unui teatru — spune «Rev. Bistr.» — In tot cazul un rezultat, care dă dovadă de foarte multă stăruință a Maghiarilor din Bistrița, cari se reduc la o mână de diregătorași, cari bieții de ei nu prea vor fi având din ce să facă lucs cu ofrante mai însamnată — și la o mână de evrei, cari până acum n'au prea apucat să învețe jargonul lui Tuhutum.

— **Despre procesul d-lui Dr. Demetriu Lascu** cetim în unele ziare că pedeapsa în bani, ce i-s'a dictat prin tribunalul din Oradea-Mare, ar fi de 500 coroane. Noi știm, că această pedeapsă ar fi de 1000 coroane. Cel puțin așa ni s'a scris. O greșală trebue să fie la mijloc, ori din o parte, ori din alta. Nu putem să constatăm, care dintre cele doue versiuni spune adevărul. Bine ar fi, ca din partea corespondenților să se evite astfel de contraziceri.

— **Starea sanitară a Pontificelui Roman.** Se răspândiseră știri neliniștitoare cu privire la sănătatea papei. „Osservatore Romano“ declară acele svonuri ca lipsite de orice temei, dat fiind, că Sfinția Sa se simte cât se poate de bine.

— **Suspendări.** A fost suspendat din oficiu vicecomitele Albei-Inferioare Szász József. Iar contra solgăbirăului din Uioara de pe Mureș, Böte Kálmán, s'a pornit cercetare disciplinară. Cauza nemijlocită a suspendărei este o arătare ce a făcut-o ministerul de agricultură și din care se vede, că prețurile încasate pentru bucatele date celor amenințați de foamete din comitatul Albei Inferioare în anul 1905 nu s'au vărsat în visteria statului — era vorbă de 80.000 cor.; ci vicecomitele Szász și cu solgăbirăul Böte au pus banii la casa de păstrare din Uioara care stă sub conducerea lor și la care au și dispărut banii iute și degrabă, fără a se putea ști ce s'au făcut.

S'a mai aflat, că Szász József ținea și mai multe crâșme în cari avea oameni plătiți; dar venitul crâșmelor îl lua el.

— **O nouă scrisoare a lui Björnson.** Björsterne Björnson a trimis la „Agramer Tageblatt“ o scrisoare, în care-i mulțumește pentru apărarea ce i-a luat-o aceasta, față de atacurile foilor șoviniste maghiare.

Tot în aceasta scrisoare eruditul scriitor norvegian tratează și despre atitudinea lui Tolstoi față de Apponyi.

— **Noui bancnote de 20 coroane.** La 1 Maiu 1908 să vor pune în circulație bancnotele noui de câte 20 coroane. Aceste bancnote vor fi ceva mai mari ca cele de până acum. Coloarea lor va fi violetă ca la cele de 10 cor. dar nu uniformă, ci la lumină vor face un joc de culori. Pe ambele părți va fi pus un cap de femee lucrat artistic. Numerii seriilor vor fi notați cu roșu, suma pusă în circulație va fi de 30 milioane.

— **Rezultatul alegerilor în Dumă.** După știrile sosite până la amiazi au fost aleși 393 deputați dintre cari 189 ai dreptei și monarchiști, 113 octombriști și moderați, 4 membri ai partidului renovărei pacinice, 33 cadeți, 14 naționaliști polonezi, 6 mahometani, 10 socialiști, 24 membri ai stângei, și 2 fără partid. Au mai rămas de ales încă 47 deputați.

— **Invitare.** Inteligența română din Agnita și jur, aranjează Vineri în 8 Noembrie 1907 st. n. în sala cea mare a hotelului „Agnita“ o producțiune teatrală împreunată cu dans în favorul fondului reuniunei femeilor române din tractul Agnitei, cu următorul program:

1. Păsărică trecătoare, cor bărbătesc în 4 voci; 2. Arvinte și Pepelea, comedie într'un act de V. Alexandri; 3. Coroana Moldovei, cor bărbătesc în 4 voci; 4. Țiganul virilist, de E. Suciu, predată de autor; 5. Sună buciumul, cor bărbătesc.

In pausă se joacă căluțerul. După producțiune joc.

Prețul de intrare: Locul I 1 c. 60 fileri, locut II 1 c., locul III 60 fil., galerie 40 fil.

— **Convocare.** Adunarea cercuală ordinară a despărțământului VI (Sebeș) al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ în anul acesta se va ținea în comuna Réhón, Duminecă în 17 Noembrie 1907 cu următorul program: 1. Deschiderea adunării la ora 1 p. m.; 2. Raportul general al comitetului despărțământului despre activitatea sa dela ultima adunare cercuală; 3. Raportul casarului prin care prezentează rațiociniul pe a. 1906 și budgetul pe a. 1903; 4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea acestora; 5. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membri noi și încasarea taxelor; 6. Prelegere poporală din vierit (filoxera); 7. Raportul comisiunei de sub nr. 4; 8. Raportul comisiunei de sub nr. 5, statorirea budgetului pe a. 1908; 9. Reorganisarea comitetului pe un nou period de trei ani; 10. Organizarea agenturei; 11. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal; 12. Inchiderea adunării.

Sebeș, la 4 Noembrie 1907.

Comitetul despărțământului VI.

director, *Medeanu* protopresbiter. — secretar, *G. Tătar.*

Raportul general

al Reuniunei de pompieri din Săliște, din prilejul împlinirei unui sfert de veac.

(Urmare).

Reuniunea pompierilor vol. care era strâns legată de ființa întemeietorului ei să grăbește ai da ultimele onoruri. In frunte cu steagul reun. învălit în zabranic, ca la 30 pompieri, între cari toți funcționarii sub conducerea căpitanului N. Hent s'au presentat la locuința reposatului în Sibiiu, de unde însoțesc conductul funebru până în cimiteriul Iosefin și unde depune o cunună de flori naturale pe mormânt cu inscripția: Reun. pomp. vol. din Săliște. Vrednicului ei întemeietor.

Reuniunea participă la un foc în Rod.

Fiind reun. în doliu petrecerile obicinuite în anul acesta nu să arangează.

In 1891. Comitetul să constitue tot în felul anului trecut. Să țin exercițiile recerute și să aranjază petrecerile obicinuite.

Reun. ia parte la un foc în Săliște.

In 1892. Reuniunea să constitue astfel:

N. Hent preș.	I. Roșca vice preș.
N. Neamțu secret.	N. Mosora cassar.
I. S. Banciu insp.	O. Șteflea v. isp.
I. Dubenschi șef de stâns.	L. Stoia v. șef de st.
R. Mircea stegar.	I R. Comșa v.-steg.

Să reparează rechizitele și să procură unele rechisite noauă.

Să fac mai multe exerciții pentru deprinderea în manuarea rechisitelor.

Stan Vule donează 50 fl. spre a participa reun. la înmormântarea lui.

Văduvei signalistului I. Muntean i-să asignează un ajutor de 20 fl. iar în favorul minorenei Maria Mândrian să face o colectă de 85 cor. 20 fil. care astăzi să urcă la suma de 164 cor. 81 fil.

Din incidentul împlinirii de 10 ani de existență reun. arangează o petrecere foarte succesă și să fotografiază în grup.

Punândusă reg. de Exerciții în aplicare și astfel signaliștii având mai mult lucru de aici încolo li-să votează o remunerație anuală permanentă.

Reun. ia parte la un foc în Săcel și unul în Mag.

In 1893. In anul acesta din causa multelor ocupații să retrag din fruntea reun. căp. N. Hent și v.-căp. I. Roșca. După-ce cu toată stăruința nu'i mai este dat reun. a-i mai avea pe numiții dni în fruntea sa, reuniunea le exprimă, pentru bunele serviții, mulțumită protocolară și îi declară de membri onorari.

Comitetul să constitue astfel:

N. Neamţu căpitan. I. Banciu v.-căp.
C. Herţa secret. N. Mosora cassar.
O. Şteflea isp. M. Tomoiagă v.-insp.
N. Lascu şef de stâns. L. Stoia v. şef de st.

In anul acesta să ţin 7 exerciţii.

I. Comşa sen. şi soţia donează reuniunii 100 fl. D. V. Popa donează 25 fl. Să arangeazâ balul şi maialul obicinuit.

In 1895. Comitetul se alege astfel: N. Neamţu căpit., I. Banciu v. căp., A. Gogonea casar, C. Herţa secretar, Florian secretar II, O. Şteflea insp. Se ţin 8 exerciţii. La un exerciţiu de noapte ia parte şi esmisul comit. central, care rămâne pe deplin mulţumit cu reun.

Se aranjează balul şi petrecerea de vară obicinuită.

Reuniunea ia parte la un foc în Sălişte.

In 1896, Din cauză de morb căpit. reun. N. Neamţu se retrage din fruntea reun. Reuniunea mulţumindu-i pentru serviciul făcut îl alege căpitan onorar.

Sa alege următorul comitet:

N. Henţ căpitan, I. Banciu v. căpitan, C. Herţa secret., I. Florian v.-secr., A. Gogonea casar, I. Ţântea şef de stâns, I. Muntean v.-insp., M. Tomoiagă insp., D. Minoiu v.-şef de stâns, I. Dubenschi şef barc., L. Stoia v.-şef barc., N. Lascu şef t. I, N. Hanciu v.-şef t. I, Iosif Vester şef t. II, I. Şteflea v.-şef t. II, I. Chirca stegar, D. Băilă v.-stegar. I. Bucşan şef sacagiu, I. Giurgiu v.-şef sac., M. Rădulescu şef sent., I. Comşa v.-şef sent., Iosif Simonetti şef sign., Iohann Schneider v.-şef sign.

Se procură tulumba sistem „Budapest“ cu 832 fl. 50 cr.

Se aranjează petrecerile obicinuite.

Reun. ia parte la un foc în Sălişte.

In 1897. Vrednicul şi energicul căpitan N. Henţ să retrage definitiv din fruntea pompierilor.

Comitetul să constitue astfel:

I. Banciu căpitan. I. Chirca v.-căpitan.
C. Herţa secret. I. Crişan v.-secret.
I. Bucşan cassar. M. Tomoiagă insp.
I. Muntean v. insp. I. Ţântea şef de st.
I. Ţifra v.-şef de stâns. D. Minoiu şef barc.
I. Neamţ v.-şef barc. N. Lascu şef T. I.
L. Stoia v.-şef T. I. I. Şteflea şef T. II.
M. Rădulescu v.-şef T. II. N. Hanciu şef T. III. I. Ciurgiu v.-şef T. III. I. Iuga stegar.
D. Băilă v.-stegar. D. Bârzan şef sac. I. Ciucur v. şef sec. N. Şoima şef sent. II. Comşa v. şef sent. D. Ghib controlor. I. Simonetti şef sign. I. Schneider v. şef sign.

Să procură 60 chipie.

Sa fac 8 deprinderi.

Să arangează petrecerile obicinuite. Reun. ia parte la înmormântarea lui Maria N. Sârbu şi ds Iustina O. Bârză, primind câte o donaţie de 30 fl.

Participă la un foc în Sălişte.

In 1898. Comitetul să constitue astfel:

I. Banciu căpitan. I. Chirca v. căpitan. C. Herţa secret. Iul. Crişan secret. II. I. Bucşan cassar. V. Crişan controlor. M. Rădulescu insp. Ioan Muntean v. insp. I. Ţântea şef de stâns. II Neamţu v. şef de stâns. I. Iuga stegar. II Comşa v. stegar.

I. Roşca donează 50 fl. reuniunii cu scopul de a să înfrumseţa grădina pompierilor.

Să ţin 7 deprinderi.

Cu ocasia esundării râului pompierii dau încercaţilor ajutorul de lipsă.

S'a arangeat petrecerile obicinuite.

Reun. ia parte la un foc în Sălişte.

In 1899. Comitetul să constitue astfel:

I. Banciu, căpitan. I. Chirca, v.-căpitan.
C. Herţa, secretar. I. Crişan, secret. II. I, Bucşan, cassar.

Să ţin exerciţii.

Reuniunea ia parte la foc în Săcel şi Gurarâului. Pentru prestaţiunile cu aceasta ocasie şeful administrativ cercual îi exprimă reuniunii mulţumita

Să arangiazâ petrecerile obicinuite. Cu ocazia ţinerii adunării generale a Societăţii fondului de teatru a susţinut ordinea şi s'a înscris de membru ordinar.

(Va urma)

Romanul ziarului „Lupta.“

Părinţi şi fii

de (63)

Ivan Turghenieff.

Ridică-te Arcadis, şi vorbeşte tu pentru mine“.

„Nu, tătucă, eu nu sunt pregătit de loc“.

„Tu totdeauna eşti mai bine pregătit decât mine! In sfârşit dragă frate, lasă-mă să te strâng în braţe simplu de tot şi să-ţi doresc cele mai bune ce se pot. Intoarce-te la noi cât de curând“.

Pavel Petrovici îmbrăţoşă pe toţi, bine înţeles, fără de a uita şi pe Mitia. La Fenicica îi mai sărută şi mâna, ce dânsa îi întinse cu destulă stângăcie, apoi mai deşertând un pahar de şampanie, ce i-se turnase, oftă din greu:

„Să trăiţi în fericire, frăţiorilor! *Forewell!*“

Cuvinţelul englez trecu neluat în seamă: prea erau înduioşaţi toţi mesenii.

„In amintirea lui Bazaroff!“ închină Catia, dar numai la urechea soţului şi ciocni cu el. Arcadis o strânse de mână, şi nu se încumeta a da în vileag toastul.

* * *

Pe semne. am mântuit cu toate. Insă unii cetitori vor fi dorind să ştie ce mai face ceata celor urmăriţi cu interes până aci. Le vom face pe voe.

Ana Sergheievna se măritase nu de mult: încheiase căsătorie bine chibzuită. Cel ales de soţ, era unul dintre bărbaţii de fapte în viitor, un legist învăţat, inzestrat cu un spirit practic de prima calitate, cu o voinţă ce răpune, şi cu multă îndemânare la vorbă, — încolo binişor de tânăr, om de omenie, şi sloi de gheaţă. Trăiau în pace şi bunăvoire, aveau poate chiar şi de fericire casnică, poate chiar şi de amar.

Princesa X... e moartă şi uitată deja de când trecuse din lume.

Părintele şi fiul Chirsanoff s'au aşezat în Marino, şi daraverile lor prind a eşi mai în de bine. Din Arcadis se alese un bun agronomic şi ferma începe s'aducă dobânzi bunişoare. Nicolae Petrovici e ales de jude pentru neînţelegerile ce se iscau cu liberarea iobagilor, şi el implineşte funcţia sa cu un zel neobosit. Cutreer neîncetat districtul ce i se încredinţase, dapănă discursuri cât o zi de plug, căci cugetă el, trebue dumerit norodul, va să zică, trebue să li tot tot, până li se bagă în cap, şi în definitiv, la dreptul vorbind, nu izbuteşte să mulţumiască de tot nici pe aristocraţii luminaţi, cari discută mancipaţia (cu un sfornăit) acuş cu ifos acus cu jale, nici pe moşierii neculţi, ce afurisesc pe faţă pacostea aceasta de muncipaţie. Toţi zic că el e prea moale.

Sfaturi.

Cum putem scrie pe sticlă. — Facem un condei dintr'o fâşioară de aluminiu sucită de mai multe ori. Acoperim sticla pe care voim să scriem cu un strat foarte subţire de soluţiune de silicat de potasă. Apoi scriem. Cine ştie să desemneze, poate să facă ceva minunat, în chipul acesta simplu şi eftin.

*

Mânile aspre şi roşii, le ungem cu vaselină albă în care am pus puţin praf de camfor. Vaselina va fi bine amestecată; după 3—4 întrebuinţări mânile se dreg şi vin la starea lor de mai înainte.

*

Ca să nu între apă în ghete, cisme. — Luăm parafină solidă, o tăiem fălii şi o punem într'o sticlă cu benzină bine astupată. Parafina se topeşte cât poate dizolva benzina. Când a ajuns benzina la săturare, ungem cu ea toate cusăturile ghetelor, cismelor etc. cât şi pelea. Când vedem că pelea nu mai absoarbe, atunci benzina va începe să se evaporeze, iar parafina va rămânea în pele, care astfel pregătită nu va mai fi străbătută de apă.

*

O reţetă pentru înfrumseţare. — Italiencele întrebuinţează un mijloc foarte simplu pentru a se feri de relele ce le fac soarele şi vântul şi a'şi înfrumseţa obrazul. — Ele se spală cu albuş de ou, seara înainte de culcare, pe gât, pe mâni şi braţe. Lasă albuşul 5—6 minute pe piele şi apoi îl spală cu apă curată. Mijlocul acesta simplu curăţă toate murdăriile din pele, care devine albă şi moale. Albuşul poate proveni şi dela un ou nu tocmai proaspăt. In ori ce caz acest mijloc poate ajuta mai mult decât alifiile pregătite cu otrăvuri primejdioase.

*

Cu ce trebuiesc hrănite vacile ce dau lapte pentru copii. — Serviciul sanitar al oraşului Berlin sfătueşte să se dea vacilor: 1. Fân de câmpie, cu miros plăcut, culoare verde, să nu fie prăfuit şi să n'aibă printre el buruieni otrăvitoare. 2. Paie de grâu uscate; să nu fie încinse şi nici mucegăite. 3. Tărâţe de grâu şi de secară de bună calitate. 4. Ovăs, orz şi secară curate şi fără pic de stricăciune. 5. Făină de grâu de bună calitate. 6. Borhoturi bune, dela fabricele de bere.

Alte nutreţuri să nu li se dea.

Economie.

Recolta viilor.

Viticultorii au sperat anul acesta vin mult şi bun, durere, rezultatele sunt inferioare aşteptărilor. Calitatea vinului e satisfăcătoare, cantitatea însă mică. Seceta îndelungată apoi frigul şi îngheţul din a doua decadă a lunei Septembrie au pricinuit mari pagube în vii şi au micşorat cantitatea.

Viticultorii sunt însă mulţumiţi cu preţurile primite pentru vin. Cumpărătorii au arvunit înainte deja în Iulie o parte însemnată din recoltă, dând preţuri chiar şi mai mari decât sau aşteptat.

Comercianţii de vinuri din Ungaria şi Austria au stabilit, că mustul produs din strugurii de rând e ceea-ce priveşte gradele de tărie de 15—16 procente, iar cel din strugurii mai aleşi 25—26 procente.

Pentru mustul calitatea inferioară s'a plătit 28 până la 38 coroane, iar pentru cel calitatea mai aleasă 32—44 coroane şi chiar 48 coroane de hectolitru.

Comercianţii de vinuri evaluează recolta viilor în anul acesta la trei milioane hectolitri, din care aproape toată e vândută deja.

Asociaţiile ţărăneşti din România. Dl Sp. Haret, ministrul instrucţiunei publice al României, a trimis tuturor revizorilor şcolari din ţară o însemnată circulară în chestia propagandei pentru înfiinţarea asociaţilor cooperative ţărăneşti. După ce arată însemnătatea acestei opere, circulara reaminteşte rezultatele frumoase bobândite prin crearea băncilor populare.

Acum că instituţia băncilor populare este

întemeiată pe baze solide, trebue să se meargă mai departe cu crearea celorlalte instituţii agricole, cari pot foarte lesne isvori din tulpina celei înfiinţate. Banii băncilor populare să nu servească numai pentru înlăturarea primei cauze ce le-a dat naştere (izgonirea cametei de prin sate), ci şi pentru satisfacerea tuturor trebuinţelor agricole, potrivit cerinţelor moderne ale cultivărei pământului.

Cultivarea tutunului mania Conform datelor publicate de biroul statistic german din Berlin, în anul acesta 96.899 agricultori s'au îndeletnicit cu cultivarea tutunului pe o întindere de 15.422.8 hectare, faţă de 14.683.9 hectare din anul precedent.

Bursa de efecte. Tendenţa la bursa de efecte a fost liniştită.

Circulaţia foarte restrânsă e o urmare a situaţiei încordate din piaţa de bani.

Valorile internaţionale au fost cumpărate numai cu cursuri scăzute.

Circulaţia în târgul efectiv a fost minimală.

La încheierea bursei au notat:

		Coroane
Acţiile institutului de credit		
„ „ austriac	vinde	631·—
„ „ ung.	„	741·—
„ băncei de escompt	„	463 —
„ soc. căilor fer. aust. ung.	„	649·—
Renta ung. de aur 4 proc.	„	110·—
„ „ coroane 4 „	„	92·90
„ austr. de aur 4 „	„	114·50
„ „ coroane 4 „	„	96·50
Scrisuri fonciare „Albina"	„	101·—
Napoleond'or (20 franci aur)	„	19·21
mărci germane, aur	„	23·55
Galbeni austriaci şi ungureşti	„	11·43
Bilete germane 100 mărci	„	117·52
„ franceze 100 franci	„	95·97
„ italiene 100 lire	„	96·20
„ române 100 lei	„	94·95
Ruble ruseşti de hârtie	„	2·54

Preţurile cerealelor. Tendenţa generală în târgul efectiv de cereale a fost fermă.

Preţurile cerealelor s'au urcat. Grâul s'a scumpit cu 30 fileri de maja metrică (100 kgr.).

Ingheţul ce bântue de câteva zile a avut de urmare că preţurile grânelor s'au urcat.

Tendenţa în târgul pe termen încă e fermă, preţurile tind spre urcare.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 45.000 măji m. grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 25 cor. 10 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 23 cor. 55 fileri de maja metrică (100 kgr.)

Tendenţa generală în târgul pe termen de cereale a fost fermă. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Aprilie 1908: 12.83, 12.78—12.80.

Secară pro Aprilie 1908: 11.94, 11.88 11.90

Ovăs pro Aprilie 1908: 8.56, 8.54—8.53.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.22, 7.20—7.22 coroane de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plăteşte până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteş —·— Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timişoara ——, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

In aceste sume sunt socotite şi darea de transport precum şi taxa de asigurare.

Piaţa din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.)	frum.	25 cor.	10 fil.
„ „ „ „ „	mijl.	23 „	95 „
„ „ „ „ „	slab	23 „	75 „
Secară, „ „	dela	21·85 —	22·30
Orz, „ „ „		15·60 —	16·—
Cucuruz „ „ „		14.35 —	14·50
Ovăs „ „ „		16·— —	16·60
Rapiţă „ „ „		34·50 —	36·—

II.

Producte.

Preţurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc,	dela	152 cor. —	153 cor.
Slănină . . .	„	125 „ —	128 „
Cartofi . . .	„	3·80 „ —	5·— „
Spirt	dela	59·— cor. —	60·—

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)

(Prima calitate ungară.)

Bătrâni . .	— — —	fileri kilogramul
Tineri . . .	130—132 „	„

Redactor responsabil:
VASILE MACREA.

Tipografia «Pop. Rom.» Budapesta, István-ut

Anunţ.

Hotelul aşa numit „La Husariu" din Dobra, cu un etagiu, constătători din 4 odăi şi o sală mare în etagiu, şi din 5 odăi şi local de crişmă în parter, cu pavilon de vară şi gheţari **se va da în licitaţiune în 10 Noemvrie a. c.** Acesta se dă şi din mână liberă unui arendator bun. Arânda anuală se pretinde 1500 coroane. — Ofertele să se adreseze „Presidiului Corporaţiunei Grăniţereşti" din Dobra.

1—5 PRESIDIUL.

Aduc la cunoştinţa onor. public, că mi-am deschis în Lugoş

cancelaria advocaţială

în casa institutului de credit „Agricola" (Economia) *pe strada Jakabffy Kristóf nr. 1* (pe strada unde se află oficiul poştal).

Cu deosebită stimă:

Dr. Nicolae Ioanovits,
advocat.

1—10

Adjunct notarial.

In cancelaria mea notarială din Zlatna (Zalatna) imediat poate fi aplicat **un adjunct** care e versat în toate afacerile notariale şi posede perfect limba maghiară şi română.

Pentru condiţiunile favorabile să se adreseze subscrisului.

Iuliu V. Albini,
notar cercual.

1—3

Un român

în etate de 26 ani, care posede perfect în scris şi în vorbit limba română şi maghiară, iar limba germană în vorbit, doreşte a ocupa în provincie un post

de servitor

de cancelarie sau alt serviciu.

A se adresa la **Administraţia „Luptei".**

1—3

A apărut
Calendarul Poporului Român
pe 1908.

Cel mai frumos şi bogat calendar românesc dela noi. Se estinde pe 13 coale de tipar, 208 pagini.

Cuprinsul Călindarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni cu roşu. După fiecare lună o pagină curată pentru însemnări. Regentele anului. Luna. Intunecimi. Zile de repaus. 29 Februarie. Semnele cronologice. Zile schimbătoare peste an. Posturile. Deslegarea posturilor. Anotimpurile. 2. Tabela cametelor. 3. Domnitorii din Europa cu 29 chipuri. Ţările şi numărul locuitorilor şi cu capitala fiecărei ţări. 4. Consulatele din Budapesta. 5. Poşta: I. Scrisori; II. Mandate poştale; III. Pachete; IV. Telegrame. 6. Călătoria cu trenul: a) persoane; b) pachete. 7. Timbre şi taxe pe tot felul de rugări, sentinţe, contracte, petiţii, etc. 8. Despre procese: Un articol în 10 capitole, foarte interesant şi folositor pentru oameni dela sate. — Partea literară: 9. Norocul celor trei fete. 10. Câţi jidani sunt pe lume? 11. Blăstămul soţiei (poezie). 12. Isus şi paserile. 13. Blăstămul de mamă (poezie). 14. Obiceiuri rele. 15. Vrăjitoarea. 16. Cucul şi domnişorul. 17. Românii. 18. La botez (poezie). 19. De când sunt judecătorii? 20. Telegrafia. 21. Trai la stână. 22. Ciudăţenii la animale. 23. Scrisoarea orbilor. 24. Purecele. 25. Graba strică treaba. 26. Analfabeţii. 28. Emigrarea. 29. Răscoala ţărănească. 20. Cojocarii Sfântului Ilie. 31. Lupta pentru drepturile noastre. 32. Răvaşul anului cu toate întâmplările mai însemnate din lume. 36. Ce e românesc în Budapesta? 35. Razele Röngten. 36. Baia de cărbuni. 37. Sfaturi economice. 38. Glume presărate în tot textul Calendarului şi anunţuri.

Dintre ilustraţii amintim: Casa deputaţilor (Reichsrath) din Viena. — Deputaţii români din parlamentul austriac. — Dr. Vasile Lucaciu. — Vichentie Babeşiu. — Deputaţii ţărani din parlamentul austriac. — Casele fundaţiunii Gozsdu din Budapesta. — Capela gr.-or. română din Budapesta. — Conducătorii comunităţii bisericeşti gr.-or. rom. din Budapesta. — Redactorii ziarului „Lupta" şi „Poporul Român". — Reuniunea meseriaşilor români din Budapesta. — Personalul tipografiei „Poporul Român". — Sala de zetărie a tipogr. „Poporul Român". — Departamentul maşinelor de tipar a tipogr. „Poporul Român". — Boboteaza în Bucureşti. — Biserica ţarului Alexandru II din St.-Petersburg. — „Vatra luminoasă" din Bucureşti — Palatul regal din Buda. — Sala mică de dans. — Odaia de durmit a regelui şi alte multe chipuri

100 la număr.

Invălitoarea Calendaruluiastă moştot dată se prezintă în formăee- d i d dernă, tipărită în 3 colori.

Un exemplar costă **40** fileri, iar porto postal **10** fileri. Cei ce comandă cel puţin 15 exemplare, primesc 15 procente rabat, adecă 15 exemplare costă **5** cor. **10** fil., **25** exemplare costă 8 cor. **50** fil., **50** exempl. costă **17** cor. şi aşa mai departe. Dela 15 exempl. în sus plătim noi şi portopostal. Cei ce comandă mai puţin de 15 exempl., plătesc 10 fileri pentru fiecare exempl. Comercianţii primesc 25 procente.

Comandele să se adreseze la

„Poporul Român" Budapest, VII., István-ut 11.